

AVTALET FÖRSÄKRAR

För kommun- och regionanställda med flera

2021

AkademikerAlliansen

Nedanstående webbplatser ger dig aktuell information om de lagstadgade och de kollektivavtalade försäkringarna.

afaforsakring.se Afa Försäkrings webbplats. På webbplatsen finns även material för dig som informerar om försäkringarna.

forsakringskassan.se Försäkringskassans webbplats.

kpa.se KPA Livs webbplats.

pensionsmyndigheten.se Pensionsmyndighetens webbplats.

minpension.se Webbplatsen där du kan få en prognos om din framtida samlade pension.

arbetsformedlingen.se Arbetsförmedlingens webbplats.

omställningsfonden.se Omställningsfondens webbplats.

fora.se Foras webbplats

AVTALET FÖRSÄKRAR

Den här skriften ger en översikt över de kollektivavtalade försäkringar som gäller för dig som är anställd hos kommun, region, Svenska kyrkan eller annan arbetsgivare som har kommunalt reglerade anställningsvillkor. Genom kollektivavtal är du försäkrad bland annat vid sjukdom, arbetsskada och dödsfall. Dessa försäkringar har arbetstagarorganisationerna på den kommunala sektorn förhandlat fram och slutit avtal om med arbetsgivaren. Varje enskild arbetsgivare är skyldig att teckna:

- » **Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS-KL)**
- » **Avgiftsbefrielseförsäkring**
- » **Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA-KL)**
- » **Tjänstegrupplivförsäkring (TGL-KL)**
- » **Tjänstepension Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension (AKAP-KL) eller KollektivAvtalad Pension (KAP-KL)**
- » **Kompetens- och omställningsavtalet (KOM-KR)**

Om en arbetsgivare, som är skyldig att teckna en försäkring inte har gjort det, finns det en garantibestämmelse. Den innebär att du eller dina efterlevande ändå kan ha rätt till ersättning enligt försäkringsvillkoren. För tjänstepensionsavtalen gäller delvis avvikande regler.

Broschyren ersätter på inget sätt försäkringsvillkoren.

Innehåll

AVTALET FÖRSÄKRAR	3	Ersättningar från TFA-KL vid invaliditet	15
FÖRKORTNINGAR OCH BASBELOPP	6	Ersättning för framtida inkomstförlust	15
AGS-KL AVTALSGRUPPSJUKFÖRSÄKRING	7	Ersättning för lyte och men samt för särskilda olägenheter	16
Ersättningar vid sjukdom	7	Ersättning för framtida kostnader	16
Enligt lag	7	Ersättning vid rehabilitering	16
Enligt kollektivavtal	7	Ersättning från TFA-KL vid dödsfall	17
Sjuklön enligt Allmänna bestämmelser, AB	7	Mer om TFA-KL	17
Avtalsgruppsjukförsäkring, AGS-KL	8	Värdesäkring	17
Allmänt om AGS-KL	8	Preskription	17
Kvalifikationstid	8	Praktiska anvisningar för TFA-KL	17
Försäkringsgrundande anställningstid	8	Hur får du ersättning från TFA-KL?	17
Efterskydd	8	Överklagande	18
Ersättningar från AGS-KL	8	Vill du veta mer?	18
Under tid med sjukpenning	8	TGL-KL TJÄNSTEGRUPPLIVFÖRSÄKRING	19
Under tid med sjukersättning/ aktivitetsersättning	9	Allmänt om TGL-KL	19
Särskild AGS-KL-förmån	9	När gäller TGL-KL?	19
Praktiska anvisningar för AGS-KL	10	Försäkringsskydd vid frånvaro under anställning	19
Hur får du ersättning från AGS-KL?	10	Allmänt efterskydd	19
Överklagande	11	Särskilt efterskydd	19
TFA-KL TRYGGHETSFÖRSÄKRING VID ARBETSSKADA	12	Ersättningar från TGL-KL	20
Ersättningar vid arbetsskada	12	Grundbeloppstabell	20
Enligt lag	12	Barnbeloppstabell	21
Att tänka på vid anmälan av arbetsskada	13	Mer om TGL-KL	21
Enligt kollektivavtal	13	Makeförsäkring	21
Allmänt om TFA-KL	13	Förmånstagare	21
När gäller TFA-KL?	13	Särskilt förmånstagarförordnande	21
Ersättningar från TFA-KL under akut sjukdomstid	14	Praktiska anvisningar för TGL-KL	22
Ersättning för inkomstförlust	14	Hur får man ersättning från TGL-KL?	22
Ersättning för kostnader	14	Överklagande	22
Ersättning för sveda och värk	15	Vill du veta mer?	22

ÅLDERSPENSION	23	Praktiska anvisningar för Avgiftsbefrielseförsäkringen	28
Pension enligt lag	23	Ansökan	28
AKAP-KL, Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension och KAP-KL, KollektivAvtalad pension	24	Överklagande	28
AKAP-KL och KAP-KL innehåller följande förmåner:	24	Vill du veta mer?	28
Avgiftsbestämd ålderspension	24	ARBETSLÖSHET	29
Förmånsbestämd ålderspension – enbart för KAP-KL	24	Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen	29
Livränta – enbart för KAP-KL	25	Ersättning	29
Särskild avtalspension	25	Omställningsavtalet KOM-KR	30
Pension/familjeskydd till efterlevande vuxen och barn	25	Kvalifikationskrav	30
Inför din pension	25	Omställningsavtalet KOM-KR innehåller tre delar	30
Tjänstepension för anställda inom Svenska Kyrkan	26	Förebyggande insatser	30
AVGIFTSBEFRIELSEFÖRSÄKRING FÖR AKAP-KL OCH KAP-KL	27	Aktivt omställningsarbete	30
Så fungerar Avgiftsbefrielseförsäkringen	27	Ekonomiska omställningsförmåner	31
När gäller Avgiftsbefrielseförsäkringen?	27	Särskilda regler för ekonomiska förmåner för anställda i Sobonaföretag	31
Efterskydd	27	Särskild ersättning till äldre arbetstagare i kommun och region	32
När träder Avgiftsbefrielseförsäkringen in?	27		
Placering av pensionsavgiften	28		

Förkortningar

AB	Allmänna bestämmelser	KTP	Kooperationens tilläggspension
AGS-KL	Avtalsgruppsjukförsäkring för anställda hos kommuner, regioner, Svenska kyrkan och vissa kommunala bolag	PFA	Pensions- och försäkringsavtal (föregångaren till KAP-KL) för arbetstagare hos kommuner, regioner, Svenska kyrkan med flera
AKAP-KL	Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension för anställda hos kommuner, regioner med flera födda 1986 eller senare	SFB	Socialförsäkringsbalk (SFS 2010:110)
ITP	Industrins och handelns tilläggspension	SGI	Sjukpenninggrundande inkomst
KAP-KL	KollektivAvtalad Pension för anställda hos kommuner, regioner med flera födda 1985 eller tidigare	SjLL	Lag (1991:1047) om sjuklön
KOM-KR	Kompetens- och omställningsavtal för anställda hos kommuner, regioner och vissa kommunala bolag	TFA-KL	Trygghetsförsäkring vid arbetsskada för anställda hos kommuner, regioner, Svenska kyrkan och vissa kommunala bolag
		TGL-KL	Tjänstegruppplivförsäkring för anställda hos kommuner, regioner, Svenska kyrkan och vissa kommunala bolag

Basbelopp

Prisbasbeloppet ligger bland annat till grund för att:

- Bestämma högsta sjukpenninggrundande inkomst (SGI), som är 8 gånger prisbasbeloppet
- Beräkna och värdesäkra olika slags försäkringsförmåner och vissa pensioner

Prisbasbeloppet för 2021 är 47 600 kronor

Inkomstbasbeloppet ligger bland annat till grund för att:

- Bestämma högsta pensionsgrundande inkomst i det allmänna pensionssystemet, som är 7,5 gånger inkomstbasbeloppet
- Bestämma gränsvärden för förmånsbestämd pension i KAP-KL

Inkomstbasbeloppet för 2021 är 68 200 kronor

Basbeloppen fastställs av regeringen för ett år i taget

AGS-KL AVTALSGRUPPSJUKFÖRSÄKRING

AGS-KL kompletterar den ersättning du får från Försäkringskassan när du inte kan arbeta på grund av sjukdom eller olycksfall. Om sjukdomen eller olycksfallet beror på arbetsskada, läs om Trygghetsförsäkring vid arbetsskada på sidan 12.

Ersättningar vid sjukdom

Enligt lag

När du är arbetsoförmögen på grund av sjukdom har du rätt till sjuklön från arbetsgivaren enligt Lag om sjuklön (SjLL) under de första 14 dagarna i sjukperioden.

Arbetsgivaren betalar sjuklönen med motsvarande 80 % av lönebortfallet. Från sjuklönen görs ett karensavdrag.

Från och med dag 15 i sjukperioden får du sjukpenning på normalnivå från Försäkringskassan. Sjukpenning på normalnivå är cirka 80% av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) och utbetalas under 364 sjukdagar inom en ramtid på 450 dagar.

När du fått sjukpenning på normalnivå i 364 dagar upphör den att utbetalas. För att få sjukpenning därefter måste du själv ansöka om att få sjukpenning på fortsättningsnivå hos Försäkringskassan. Den sjukpenningen är cirka 75%.

Vid vissa allvarliga sjukdomar kan du efter 365 dagars sjukskrivning med sjukpenning på normalnivå ansöka om ytterligare dagar med sjukpenning på normalnivå. Ingen tidsgräns finns för hur länge du kan få den ersättningen. Från 1 januari 2012 kan Försäkringskassan besluta om *sjukpenning i särskilda fall*. Den beviljas till personer som inte får fortsatt aktivitetsersättning för att man har fyllt 30 år. Sjukpenning i särskilda fall betalas om man inte har någon sjukpenning-

grundande inkomst eller har låg sådan. Ersättningen betalas för samma antal dagar som sjukpenning på normal- respektive fortsättningsnivå.

Om arbetsoförmågan bedömts vara bestående för framtiden kan Försäkringskassan besluta att byta ut din sjukpenning mot sjukersättning eller aktivitetsersättning.

För mer information kontakta Försäkringskassan eller läs mer i Handbok 2021, försäkringar genom lag och avtal.

För en sammanställning av ersättning vid sjukdom enligt lag och kollektivavtal se bild på sidan 35.

Enligt kollektivavtal

De kollektivavtal som reglerar ersättning vid sjukdom är Allmänna bestämmelser (AB) och Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS-KL).

Sjuklön enligt Allmänna bestämmelser, AB

Från och med dag 15 till och med dag 90 i sjukperioden betalar arbetsgivaren sjuklönen med 10 procent av lönebortfallet. Tillsammans motsvarar sjuklönen och sjukpenning på normalnivå cirka 90 procent av lönebortfallet.

Du får sjuklönen också för inkomstdelar över 8 prisbasbelopp. Sjuklönen för dessa inkomstdelar motsvarar cirka 90 procent av lönebortfallet.

Avtalsgruppsjukförsäkring, AGS-KL

AGS-KL är en kollektivavtalad sjukförsäkring som ger ersättning för inkomstförlust under den tid Försäkringskassan betalar:

- sjukpenning,
- sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Allmänt om AGS-KL

Kvalifikationstid

Försäkringen börjar gälla när du varit anställd 90 dagar. En förutsättning är dock att du är arbetsför till minst 25% sedan minst en vecka samt har en sjukpenninggrundande inkomst fastställd hos Försäkringskassan.

Vid beräkning av kvalifikationstiden får du tillgodoräkna dig anställningstid hos tidigare arbetsgivare som tecknat försäkring om AGS-KL, AGS, ITP eller GTP under förutsättning att du innehaft anställningen senast under de två år som närmast föregått den pågående anställningen. Anställningstid som endast delvis faller inom tvåårsperioden medräknas i sin helhet.

Försäkringsgrundande anställningstid

När du varit anställd 90 dagar (kvalifikationstid) gäller försäkringen så länge anställningen varar (försäkringsgrundande anställningstid), med undantag för längre tids frånvaro, t.ex. tjänstledighet. Då kan istället reglerna om efterskydd gälla.

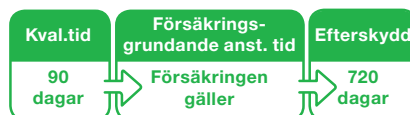
Efterskydd

Om din anställning upphör eller vid längre tids frånvaro kan försäkringen fortsätta att gälla genom så kallat efterskydd.

En förutsättning för att efterskydd ska gälla är att du har en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) fastställd av Försäkringskassan. Du måste t.ex. vara anmäld hos arbetsförmedlingen som arbetssökande inom tre månader från anställningens upphörande för att ha kvar din rätt till SGI.

Läs mer om hur du skyddar din SGI på forsakringskassan.se.

Efterskyddet gäller under 720 friska dagar. Det innebär att de dagar då du är sjuk och samtidigt får sjuklön enligt lag, sjukpenning, sjuk- eller aktivitetsersättning inte förbrukar dagar med efterskydd.

Efterskyddet kan upphöra tidigare om du:

- inte längre har en SGI fastställd av Försäkringskassan eller
- har varit anställd i sammanlagt 180 dagar hos en arbetsgivare som inte tecknat försäkringsavtal om AGS-KL eller
- får rätt till i huvudsak motsvarande förmån på annat sätt eller
- lämnar din anställning utan att iaktta avtalsenlig uppsägningstid.

Ersättningar från AGS-KL

Under tid med sjukpenning

Du kan få dagsersättning från AGS-KL från och med sjukdag 91 och längst till och med sjukdag 360. Om sjuklön betalas för kortare tid än 90 dagar kan dagsersättning betalas från dagen

efter sista sjuklönedagen men tidigast från den 15 sjukdagen. Dagsersättningen är under tid med sjukpenning på normalnivå 12,887 procent av sjukpenningen och under tid med sjukpenning på fortsättningsnivå 13,746 procent av sjukpenningen. Ersättningen motsvarar 10 procent av inkomsten upp till 8 prisbasbelopp. Vid arbetslöshet kan ersättningen bli lägre.

Den sjukpenninggrundande inkomsten multipliceras med 0,97 innan sjukpenning beräknas, vilket minskar sjukpenningen något.

Under tid med sjukersättning/ aktivitetsersättning

Om Försäkringskassan beviljar dig sjukersättning eller aktivitetsersättning, kan du ha rätt till månadsersättning från AGS-KL.

I tabellerna ser du några exempel på månadsersättning. Storleken på månadsersättningen beror på hur hög sjukpenninggrundande inkomst du hade vid insjuknandet.

Månadsersättningen värdesätts enligt särskilda regler.

Exempel på månadsersättning för inkomster upp till 7,5 prisbasbelopp

Sjukpenninggrundande inkomst (kronor) vid insjuknandet	Månadsersättning från AGS-KL (kronor) (Sjukfall som inträffat 2009-07-01 – 2015-12-31)
132 000	75
160 000	2 000
220 000	2 750
260 000	3 250
321 000	4 013

Sjukpenninggrundande inkomst (kronor) vid insjuknandet	Månadsersättning från AGS-KL (kronor) (Sjukfall som inträffat 2016-01-01 eller senare)
132 000	75
160 000	1 767
220 000	2 750
260 000	3 250
332 000	4 150

Månadsersättning kan betalas även för inkomstdelar över 7,5 prisbasbelopp enligt följande tabell.

Inkomstunderlag i prisbasbelopp	Månadsersättning från AGS-KL
7,5 – 20	65%
20 – 30	32,5%

Ersättning från AGS-KL är skattepliktig och utbetalas längst till och med månaden innan man fyller 65 år.

Rätten till AGS-KL upphör tidigare om du får rätt till särskild ålderspension enligt PFA eller motsvarande förman enligt andra pensionsbestämmelser. Om du får en särskild avtalspension enligt KAP-KL upphör dock inte rätten till AGS-KL.

Särskild AGS-KL-förmån

Om du får ett beslut om att Försäkringskassan med stöd av 27 kapitlet 48 eller 49 §§ Socialförsäkringsbalken (SFB) bedömer att du kan klara ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete och därför beslutar att inte betala sjukpenning, kan Särskild AGS-KL-förmån betalas. Du måste själv ansöka om ersättning hos Afa Försäkring.

För att få Särskild AGS-KL-förmån behöver du ha en sjukpenninggrundande inkomst vid insjuknandet, din arbetsförmåga i anställningen ska vara styrkt med läkarintyg och du ska vara ledig till följd av sjukdom, olycksfall eller arbetsskada.

Särskild AGS-KL-förmån betalas proportionellt i förhållande till Försäkringskassans beslut om att inte bevilja sjukpenning, styrkt av läkarintyg. Beräkningsunderlag för förmånen är sjukpenninggrundande inkomst, SGI. Endast sjukpenninggrundande inkomster från försäkrad anställning (se nedan om vem som omfattas av försäkringen) ingår i beräkningsunderlaget. Om beslutet från Försäkringskassan gäller sjukpenning på normalnivå kan Särskild AGS-KL-förmån betalas med motsvarande 77,6 % av den sjukpenninggrundande inkomst som du hade vid insjuknandet. Om beslutet från Försäkringskassan gäller sjukpenning på fortsättningsnivå är nivån på Särskild AGS-KL-förmån 72,75 %.

Särskild AGS-KL-förmån gäller för anställda som omfattas av de allmänna anställningsvillkor som tillämpas i kommuner, regioner och vissa kommunala bolag, Allmänna bestämmelser (AB) samt för anställda i kommunala bolag som omfattas av KFS branschavtal.

Förmånen kan betalas i högst 180 kalenderdagar. När du är ledig från arbetet av andra orsaker än den ersättningsberättigande sjukdomen upphör rätten till ersättning med undantag för följande situationer: ferieledighet med ferielön, ledighet från uppehållsanställ-

ning med uppehållslön, semester om högst 30 dagar och period om högst 14 dagar vid sjukdom och tillfällig föräldrapenning för att vårda sjukt barn.

Under sådan ledighet kan ersättning inte lämnas, men ledigheten är så kallad överhoppningsbar tid och ingår inte vid beräkning av de 180 ersättningsdagarna.

Särskild AGS-KL-förmån betalas enbart så länge som du har kvar din anställning. Rätten till förmånen upphör även

- i den omfattning du återfår sjukpenning om arbetsförmågan minskar,
- om du får ersättning för inkomstförlust vid arbetsskada,
- vid ingången av den månad då du fyller 65 år eller
- om du får rätt till tjänstepension enligt avtal.

Den fortsatta rätten till Särskild AGS-KL-förmån kan påverkas eller helt upphöra, om du under ersättningsperioden återgår till arbetet (t.ex. för en kort tids arbetsprövning) och du därefter på nytt blir arbetsförmögen i samma sjukdom.

Den kvalifikationstid som annars gäller i AGS-KL tillämpas inte för Särskild AGS-KL-förmån.

Praktiska anvisningar för AGS-KL

Hur får du ersättning från AGS-KL?

För att du ska få ersättning måste en anmälan göras till Afa Försäkring på afaforsakring.se. Anmälan görs av dig som är sjuk, arbetsgivaren bekräftar anställningen.

Det är du själv som måste se till att anmälan görs

Du kan också anmäla på blanketten "Anmälan till Avtalsgruppsjukförsäkring AGS-KL och Avgiftsbefrielseförsäkring". Blanketten kan laddas ner på afaforsakring.se.

Väntetiden blir kortare om anmälan görs digitalt.

Afa Försäkring behöver också ha följande handlingar:

- Kopia av läkarintyg
 - Om du ansöker om dagsersättning från dag 91 ska du bifoga läkarintyg som gäller 91:a sjukdagen.
 - Om du ansöker om dagsersättning från dag 15 ska du bifoga det första läkarintyget.
- Får du sjukersättning eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning ska du sända en kopia av Försäkringskassans beslut om detta.

Alla handlingar kan skickas digitalt via afaforsakring.se

Det är aldrig för sent att göra anmälan

Överklagande

Om du inte är nöjd med Afa Försäkrings beslut om ersättning, kan du kontakta Afa Försäkrings skadeavdelning. Om skadeavdelningen inte ändrar sitt beslut kan du begära omprövning hos Afa Försäkrings Omprövningsavdelning. Omprövningsavdelningen har en självständig ställning inom Afa Försäkring och gör en ny prövning av beslutet. Din begäran om omprövning ska vara skriftlig och

du ska ange vad du vill ha omprövat och hur du vill att beslutet ska ändras.

Om du fortfarande är missnöjd med beslutet efter denna omprövning kan du i sista hand begära prövning i Skiljenämnden. Innan Skiljenämnden tar upp ärendet till prövning måste du betala en avgift på 4% av prisbasbeloppet. Avgiften gäller för ärenden anmälda till Afa Försäkring efter 30 september 2007.

Ett alternativ för den som är missnöjd med ett beslut är att stämma Afa Försäkring i allmän domstol.

Försäkringskassans beslut om ersättning kan du överklaga skriftligt hos Försäkringskassan inom två månader efter det du fått del av beslutet. Nästa instans är Förvaltningsrätten.

Beslut inom Särskild AGS-KL-förmån prövas inte av Omprövningsavdelningen. Där är det istället Rådgivningsnämnden för Särskild AGS-KL-förmån som fattar beslut i överklagan. I nästa steg kan tvisten hänskjutas till Skiljenämnden för Särskild AGS-KL-förmån för slutligt avgörande.

Vill du veta mer, se sid. 18

TFA-KL TRYGGHETSFÖRSÄKRING VID ARBETSSKADA

TFA-KL ger kompletterande ersättning till det som Socialförsäkringsbalken (SFB) ger dig vid arbetsskada.

Skadas du i arbetet eller på väg till eller från arbetet kan du ha rätt till ersättning. Denna rätt regleras dels genom lagar dels genom kollektivavtal mellan de fackliga organisationerna och arbetsgivarna.

Ersättningar vid arbetsskada

Enligt lag

SFB omfattar alla förvärsarbetande och vissa studerande.

Om du drabbas av en arbetsskada ska din arbetsgivare omedelbart underrättas om detta. Om du inte kan arbeta på grund av skadan, ska sjukanmälan göras till arbetsgivaren på vanligt sätt.

Arbetsgivaren är enligt lag skyldig att anmäla skadan till Försäkringskassan om skadan medför, eller kan antas medföra, sjukskrivning eller läkarbesök. Anmälan ska också göras om skadan lett till ett lyte eller stadigvarande men.

Arbetsgivaren ska samråda med skyddsombudet vid ifyllandet av skadeanmälan och skyddsombudet bör med sin namnunderskrift bekräfta att hon/han tagit del av uppgifterna i anmälan. Du ska då också, om möjligt, ta del av uppgifterna i anmälan.

Som arbetsskada räknas:

- Olycksfall i arbetet
- Olycksfall under färd till och från arbetet
- Annan skadlig inverkan i arbetet (arbetssjukdom)

Under sjukpenningtid har du endast rätt till samma ersättning från Försäkringskassan som vid "vanlig" sjukdom. När du är arbetsförmögen på grund av sjukdom har du enligt Lag om sjuklön (SjLL) rätt till sjuklön från arbetsgivaren under de första 14 dagarna i varje sjukperiod.

Arbetsgivaren betalar sjuklönen med motsvarande 80% av lönebortfallet. Från sjuklönen görs ett karensvdrag.

Från och med dag 15 får du sjukpenning på normalnivå från Försäkringskassan. Sjukpenning på normalnivå motsvarar cirka 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI). Efter 365 dagars sjukskrivning med sjukpenning på normalnivå kan du ansöka om sjukpenning på fortsättningsnivå. Ersättningen är cirka 75 procent av SGI.

Försäkringskassan kommer endast att pröva om arbetsskada föreligger när det blir fråga om att lämna ersättning enligt SFB.

Vanligen blir detta aktuellt först om du har fått en bestående nedsättning av arbetsförmågan, det vill säga när ett framtida inkomstbortfall ska kompenseras med en livränta. Vid tandskada ersätter Försäkringskassan hela tandvårdskostnaden.

Kostnader för sjukvård på grund av arbetsskada ersätts på samma sätt som vid "vanlig" sjukdom, vilket innebär att du får betala patientavgifter på vanligt sätt.

Vid dödsfall på grund av arbetsskada utbetalas begravningshjälp och eventuell livränta till efterlevande make/maka, registrerad partner, sambo och barn. Beloppet till barn utbetalas till och med 18 års ålder (20 år om barnet studerar).

Att tänka på vid anmälan av arbetsskada

Det är viktigt att följande klart framgår av anmälan:

- Hur och varför inträffade skadan?
- Hur lång erfarenhet hade du av det aktuella arbetet?
- Har du fått klara instruktioner om hur arbetet skulle ske?
- Vilka säkerhetsföreskrifter gällde för aktuellt arbete?
- Var du medveten om vilka säkerhetsföreskrifter som gällde?
- Har liknande skador tidigare hänt andra på arbetsplatsen och om så varit fallet vilka skadeförebyggande åtgärder hade vidtagits med anledning av detta?
- Hade skadan kunnat förutses eller undvikas och i så fall hur eller på vilket sätt?
- Har skyddskommittén, yrkesinspektionen, företagshälsovården eller polisen utrett den anmälda skadan?

Enligt kollektivavtal

De kollektivavtal som reglerar ersättning vid arbetsskada är Allmänna bestämmelser (AB) och Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA-KL).

TFA-KL beskrivs i resten av detta kapitel. Sjuklön enligt AB gäller på samma sätt vid arbetsskada som vid annan sjukfrånvaro (läs mer på sid 7).

Allmänt om TFA-KL

När gäller TFA-KL?

Försäkringen omfattar samtliga anställda och gäller vid personskador som orsakas av:

- Olycksfall i arbetet
- Olycksfall vid färd till eller från arbetet. För att ha rätt till ersättning får du inte avvika från den vanliga färdvägen – undantag kan göras för till exempel lämning och hämtning på förskola. Om skadan täcks av trafikförsäkringen omfattas dock inte färdolycksfallen av TFA-KL.
- Arbetssjukdomar som varar längre än 180 dagar och har godkänts av Försäkringskassan eller finns upptagna i förteckningen till ILO-konventionen angående förmåner vid yrkesskada. Det kan till exempel vara sjukdomar i rygg, leder och muskler, hörselskador, allergier samt stresssjukdomar. Dessutom omfattas arbetssjukdomar som framkallats av smitta enligt en särskild förteckning.

Exempel på skadliga faktorer i arbetsmiljön som kan leda till arbetssjukdomar är:

- Strålning
- Ovanligt ansträngande rörelser eller arbetsställning
- Farliga ämnen
- Skakningar eller vibrationer
- Buller
- Psykiskt påfrestande arbetsförhållanden

Arbets sjukdomen anses ha inträffat den dag då skadan visat sig.

Efterskydd gäller om arbets sjukdomen visat sig först när anställningen har upphört under förutsättning att du inte uppnått 65 års ålder. För cancer sjukdom orsakad av asbestexponering i arbetet, som visats efter den 31 december 2008, finns ingen åldersgräns.

Ersättningar från TFA-KL under akut sjukdomstid

Som akut sjukdomstid räknas tiden från och med den dag skadan inträffat eller visat sig och till dess du antingen tillfrisknat eller fått bestående besvär av skadan.

Ersättning för inkomstförlust

Vid olycksfall i arbetet

Vid arbetsolycksfall i arbetet lämnar TFA-KL ersättning för inkomstförlust med 100 procent den första sjukskrivningsdagen och därefter 20 procent av förlusten vid sjukpenning på normalnivå och 25 procent av förlusten vid sjukpenning på fortsättningsnivå. Hela förlusten på lönedelar över inkomsttaket i sjukförsäkringen enligt SFB ersätts också. För olycksfall inträffade före 1 april 2012 krävs dock mer än 14 dagars sjukskrivning för att få ersättning för inkomstförlusten.

Vid färdolycksfall

Inkomstförlust under akut sjukdomstid vid färdolycksfall ersätts inte från TFA-KL.

Vid arbets sjukdom

– *För arbets sjukdomar med visandedag från 1 januari 2013:*

För godkända arbets sjukdomar kompenseras du för hela inkomstförlusten.

– *För arbets sjukdomar med visandedag före 1 januari 2013:*

För dessa arbets sjukdomar ersätts inte inkomstförlusten under akut sjukdomstid. Du kan dock få ersättning för hela inkomstförlusten retroaktivt om du kan visa att arbetsgivaren vållat skadan genom vårdslöshet enligt skadeståndslagen.

För att vållandefrågan ska prövas vid arbets sjukdom krävs att sjukdomen är godkänd som arbetsskada av Försäkringskassan eller finns upptagen i förteckningen till ILO-konventionen angående förmåner vid yrkesskada.

Ersättning för kostnader

För arbetsskador från 1 april 2012

Om du drabbats av arbetsskada kan du få ersättning för de kostnader som skadan har medfört, till exempel läkar- och sjukvårdskostnader, ersättning för skadade kläder och glasögon.

Kostnaderna behöver inte uppgå till ett minsta belopp för att kunna utbetalas.

För arbetsskador före 1 april 2012

Om din skada har medfört läkarbesök ersätts kostnader för till exempel läkarvård, sjukgymnastik, medicin och skadade glasögon. Om skadan har medfört mer än 14 dagars sjukskrivning kan du också få ersättning för skadade kläder, hemhjälpkostnader och dylikt.

För kostnadsersättningar gäller en karens på 500 kronor. Belopp som understiger 100 kronor utbetalas inte, varför de sammanlagda kostnaderna måste uppgå till minst 600 kronor för att någon ersättning ska kunna utbetalas.

All ersättning för kostnader är skattefri.

Ersättning för sveda och värk*

Om du är arbetsoförmögen mer än 30 dagar på grund av ett olycksfall eller om du är sjukskriven p g a en arbetssjukdom med visandedag den 1 januari 2013 eller senare får du ersättning för sveda och värk.

Vid arbetssjukdom visad mellan 31 oktober 2003 och 31 december 2012 utbetalas sveda och värk endast om det kan visas att arbetsgivaren varit vållande. Vid arbetssjukdom med diagnosen mesoteliom, som är anmäld efter den 31 december 2008, lämnas löpande ersättning för sveda och värk utan att vållande behöver påvisas.

Hur stor ersättning du får beror på skadans art, typ av behandling, läkningstid m m. Beräkningen sker enligt normer som grundar sig på skadeståndsrättsliga regler. Beloppen följer normalt ändringen av prisbasbeloppet.

Ersättningen är 4 700 kronor/månad vid sjukhusvård och 2 600 kronor/månad vid vård i hemmet under de första 12 månaderna. Därefter blir beloppet lägre.

Ersättning för sveda och värk är skattefri och betalas som regel ut i form av ett engångsbelopp vid den akuta sjukdomstidens slut.

Ersättningar från TFA-KL vid invaliditet

Invaliditet betyder att din arbetsskada eller arbetssjukdom medför bestående besvär/funktionsnedsättning.

Vid invaliditet är det i vissa fall svårt att för all framtid rätt fastställa de olika ersättningarna. Omprövning kan därför ske om förutsättningarna i det enskilda fallet har förändrats väsentligt och om förändringen är bestående.

Ersättning för framtida inkomstförlust

TFA-KL ersätter inkomstförlust om den årliga förlusten uppgår till mindre än en femtondel (1/15-del) av årsinkomsten. Det innebär att TFA-KL täcker sådan inkomstförlust som aldrig kan täckas av livränta enligt SFB.

Från TFA-KL kan du också få ersättning för framtida inkomstförlust för den del av inkomsten som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

TFA-KL ger dig ersättning i form av en månadsvis utbetald livränta eller ett engångsbelopp som motsvarar värdet av livräntan.

Livräntan är skattepliktig. Om du får ett engångsbelopp istället för en livränta, är 40 procent av beloppet skattefritt.

*Fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur

MEDICINSK INVALIDITET	25-ÅRING	50-ÅRING	65-ÅRING
25 %	287 600	215 600	146 500
15 %	186 600	139 900	95 500
10 %	139 100	104 300	71 600
5 %	52 500	39 400	26 900

Tabellen gäller för den som inte återgår i arbete efter skadan.

MEDICINSK INVALIDITET	25-ÅRING	50-ÅRING	65-ÅRING
25 %	404 300	275 400	146 500
15 %	303 300	199 700	95 500
10 %	238 300	155 200	71 600
5 %	81 700	54 400	26 900

Tabellen gäller för den som återgår i arbete efter skada.

Ersättning för lyte och men* samt för särskilda olägenheter

I ersättningen för lyte och men ingår även ersättning för anspänning i arbetet och privatlivet. Ersättningens storlek beror på den medicinska invaliditetsgraden, åldern och om du återgår i arbete efter skadan.

Ersättning för särskilda olägenheter kan lämnas i svåra skadefall om skadan har medfört mycket hög anspänning i arbetet eller i privatlivet. Anspänningen ska alltså klart överstiga vad som ingår i ersättningen för lyte och men.

Ersättning för lyte och men och särskilda olägenheter är skattefri.

Ersättning för framtida kostnader

Du kan få ersättning från TFA-KL för kostnader som inte täcks från annat håll, till exempel genom allmän

försäkring eller från kommun eller region. Det kan gälla kostnader för till exempel läkarvård, sjukgymnastik, hemhjälp, ombyggnad för att anpassa din bostad eller bidrag till inköp av anpassat fordon.

Ersättning för framtida kostnader är skattefri.

Ersättning vid rehabilitering

Om du inte kan återgå till dina tidigare arbetsuppgifter utan måste omskolas, ersätter TFA-KL de kostnader som kan uppkomma, om de inte ersätts från annat håll. Det kan till exempel gälla kostnader för resor, övernattning och litteratur.

Ersättning för rehabilitering är skattefri.

*Fysiskt och psykiskt lidande av bestående art

Ersättning från TFA-KL vid dödsfall

Dödsboet får ersättning för skäliga begravningskostnader som inte ersätts från annat håll, till exempel från Försäkringskassan enligt SFB.

De efterlevande har rätt till ersättning från TFA-KL för förlust av underhåll om de – helt eller delvis – var beroende av den avlidne för sin försörjning. Även en änka eller änklings som har egen inkomst kan ha rätt till denna ersättning. Man tar hänsyn till familjeinkomsten före skadan och den eller de efterlevandes ekonomiska situation efter dödsfallet. De efterlevande ska i princip kunna bibehålla sin tidigare levnadsstandard.

Vid dödsfallsskada som inträffar från och med 2002 gäller även att en person som stått den som avlidit särskilt nära och som fått en psykisk chock eller andra psykiska besvär till följd av dödsfallet kan få ersättning för detta. Exempel på ersättningsberättigade enligt denna regel är främst make, registrerad partner, sambo, barn och förälder.

Mer om TFA-KL

Värdesäkring

Livräntor från TFA-KL som fastställs från och med 2004 värdesäkras den 1 januari varje år med förändringen i prisbasbeloppet.

Preskription

För att ha rätt till ersättning från TFA-KL för sveda och värk, lyte och men samt särskilda olägenheter måste

ansökan om ersättning ha skett till Afa Försäkring senast tio år från den dag skadan visade sig. Kommer ansökan in senare är rätten till ersättning förlorad.

När det gäller ersättning för inkomstförlust, dödsfall samt annan ersättning ska ansökan ske inom sex år. Kommer ansökan in senare kan Afa Försäkring endast lämna ersättning sex år tillbaka från ansökningstillfället.

Praktiska anvisningar för TFA-KL

Hur får du ersättning från TFA-KL?

Anmälan av skada kan göras till Afa Försäkring på afaforsakring.se. Anmälan görs av dig som är skadad, arbetsgivaren bekräftar anställningen.

Du kan också anmäla på blanketten ”Skadeanmälan TFA/TFA-KL Trygghetsförsäkring vid arbetsskada”.

Blanketten kan laddas ner på afaforsakring.se.

Väntetiden blir kortare om anmälan görs digitalt.

Det är mycket viktigt att händelseförloppet och annat kring skadan beskrivs noga. Skicka om möjligt med en kopia av den anmälan som sänts till Försäkringskassan. Bifoga också kopior på eventuella läkarintyg. Alla handlingar kan skickas digitalt via afaforsakring.se.

Kontakta skyddsombudet så snart en arbetsskada inträffat.

Överklagande

Om du inte är nöjd med Afa Försäkrings beslut om ersättning, kan du kontakta Afa Försäkrings skadeavdelning. Om skadeavdelningen inte ändrar sitt beslut kan du begära omprövning hos Afa Försäkrings Omprövningsavdelning. Omprövningsavdelningen har en självständig ställning inom Afa Försäkring och gör en ny prövning av beslutet. Du har sex månader på dig att begära omprövning hos Omprövningsavdelningen från det att Afa Försäkring meddelat dig att de tagit slutlig ställning i ärendet. Din begäran om omprövning ska vara skriftlig och du ska ange vad du vill ha omprövat och hur du vill att beslutet ska ändras.

Om du fortfarande är missnöjd med beslutet efter denna omprövning kan du i sista hand begära prövning i Skiljenämnden. Innan Skiljenämnden tar upp ärendet till prövning måste du betala en avgift på 4% av prisbasbeloppet. Avgiften gäller för ärenden anmälda till Afa Försäkring efter 30 september 2007.

Ett alternativ för den som är missnöjd med ett beslut är att stämma Afa Försäkring i allmän domstol.

Afa Försäkring har en särskild klagomålsansvarig som innebär en extra möjlighet för dig att komma till tals. Till den funktionen eller personen kan du vända dig med klagomål i ett enskilt ärende när det bland annat gäller hantering av sakfrågan, handläggningstid och bemötande.

Försäkringskassans beslut om ersättning enligt SFB kan du överklaga skriftligt till Försäkringskassan inom två månader efter det du fått del av beslutet.

Vill du veta mer?

Ytterligare upplysningar om Avtalsgruppsjukförsäkring AGS-KL och Trygghetsförsäkring vid arbetsskada TFA-KL, kan du få genom:

- Ditt fackförbund
- Din försäkringsinformatör
- Din arbetsgivare
- Afa Försäkrings kundcenter 0771-88 00 99
- afaforsakring.se

TGL-KL TJÄNSTEGRUPPLIVFÖRSÄKRING

Tjänstegrupplivförsäkringen TGL-KL är en avtalsförsäkring som ger ett ekonomiskt skydd till efterlevande vid dödsfall.

I de allmänna socialförsäkringarna finns ingen motsvarighet till den ekonomiska trygghet som en livförsäkring ger. Det finns däremot i detta kollektivavtal, där parterna har avtalat om en försäkring som ger efterlevande ersättning vid dödsfall.

Allmänt om TGL-KL

Tjänstegrupplivförsäkringen TGL-KL är en kollektivavtalad försäkring som ger ekonomisk hjälp vid dödsfall. Ersättningen betalas i form av engångsbelopp.

När gäller TGL-KL?

För dig som är anställd, avlönad och arbetsför gäller TGL-KL i princip från den första arbetsdagen. Försäkringsskyddet upphör normalt vid 67 års ålder men kan fortsätta att gälla om du fortfarande arbetar efter denna ålder.

Om din genomsnittliga arbetstid understiger 20 procent av heltid, gäller TGL-KL endast under de dagar då du utför arbete.

Försäkringsskydd vid frånvaro under anställning

I vissa situationen har du försäkringsskydd även om du är borta från arbetet. Det gäller bland annat om du är frånvarande med sjukpenning eller sjuk-/aktivitetsersättning och om du är föräldraledig med föräldrapenning. Dessutom gäller TGL-KL när du har semester eller annan beviljad ledighet, ledighet för facklig utbildning eller

ledighet utan lön för fackligt förtroendemannauppdrag.

För lärare gäller TGL-KL även vid arbetsuppehåll under lov och ferier.

Även under frånvaro som inte är godkänd ledighet kan TGL-KL gälla enligt samma villkor som gäller för rätt till allmänt efterskydd.

Allmänt efterskydd

Det allmänna efterskyddet innebär att du kan fortsätta att omfattas av försäkringsskyddet i TGL-KL under 6 månader. Förutsättningen är att du omfattas av TGL-KL när din anställning upphör. Du ska också ha varit anställd minst 12 månader hos arbetsgivaren och arbetat minst 12 av de 13 sista veckorna.

Särskilt efterskydd

Om du har varit anställd i minst fem dagar har du rätt till försäkringsskydd även om din anställning skulle upphöra på grund av att du blir långtids sjuk. En förutsättning för det särskilda efterskyddet är då att du är helt eller tre fjärdedels sjuk. Arbetsoförmågan måste styrkas med intyg.

Vid arbetslöshet gäller efterskyddet lika många veckor som du har varit anställd och arbetat under de senaste två åren innan anställningen upphörde. Efterskyddet gäller också vid övergång till ny anställning, om din nya arbetsgivare inte har likvärdig tjänstegrupplivförsäkring eller om anställningen upphört och du uppbär hel föräldrapenning

TGL-KL TJÄNSTEGRUPPLIVFÖRSÄKRING

enligt Socialförsäkringsbalken (SFB). Efterskyddet gäller i dessa situationer lika länge som vid arbetslöshet.

TGL-KL gäller även om du avgått med ålderspension enligt KAP-KL eller äldre pensionsavtal alternativt visstids-pension enligt PA-KL, dock längst till 67 år.

Ersättningar från TGL-KL

De ersättningar som betalas ut från försäkringen grundar sig på din ålder, sysselsättningsgrad samt kretsen av efterlevande.

Ersättningarna är knutna till prisbasbeloppet (47 600 kronor 2021). Vid beräkningen utgår man från det prisbasbelopp som gäller för det år då försäkringsfallet inträffar.

- Begravningshjälp betalas ut med 0,5 prisbasbelopp till dödsboet om dödsfallet inträffar före 67 år
- Grundbelopp betalas ut om någon av följande efterlevande finns:
 - * Make/maka/registrerad partner
 - * Sambo eller
 - * Barn som enligt lag har arvsrätt efter dig
- Barnbelopp betalas ut om du avlider och vid dödsfallet inte
 - * fyllt 67 år samt efterlämnar arvsberättigat barn under 20 åreller
 - * om varken sådant barn eller make/maka/registrerad partner/sambo finns, arvsberättigat syskon under förutsättning att syskonet inte har förälder i livet.

Grundbeloppstabell

Den försäkrades ålder vid dödsfallet	Arbetstid om minst 40% av heltid (antal prisbasbelopp)	Arbetstid om minst 20% men inte 40% av heltid (antal prisbasbelopp)
54 år eller yngre	6,00	3,00
55 år	5,50	2,75
56 år	5,00	2,50
57 år	4,50	2,25
58 år	4,00	2,00
59 år	3,50	1,75
60 år	3,00	1,50
61 år	2,50	1,25
62 år	2,00	1,00
63 år	1,50	0,75
64 men inte 67 år	1,00	0,50

1. Högsta grundbelopp 6,00 respektive 3,00 prisbasbelopp betalas alltid ut oavsett den försäkrades ålder vid dödsfallet om efterlevande är
 - make/maka, registrerad partner, sambo om det samtidigt finns ett eller flera gemensamma barn varvid minst ett inte fyllt 17 år eller
 - endast barn av vilka minst ett inte fyllt 17 år.
2. Om du bara efterlämnar barn som har fyllt 20 år, betalas hälften av grundbeloppet, dock lägst 0,5 prisbasbelopp.

Barnbeloppstabell

Barnets/syskonets ålder vid försäkringsfallets (dödsfallets) inträffande	Arbetstid om minst 40% av heltid (antal prisbasbelopp)	Arbetstid om minst 20% men inte 40% av heltid (antal prisbasbelopp)
inte fyllt 17 år	2,00	1,00
fyllt 17 år men inte 19 år	1,50	0,75
fyllt 19 år men inte 20 år	1,00	0,50

Barnbelopp enligt tabellen betalas för varje barn eller syskon.

Mer om TGL-KL Makeförsäkring

Avlider din make/maka/registrerad partner eller sambo, som själv inte omfattas av en tjänstegrupplivförsäkring och det finns hemmavarande barn under 17 år, betalas ersättning i form av begravningshjälp med 0,5 prisbasbelopp till dödsboet.

Till varje barn under 17 år utbetalas dessutom ett barnbelopp på 1 prisbasbelopp. Förutsättningen är bland annat att du har en arbetstid på minst 40 procent av heltid.

Förmånstagare

Förmånstagarförordnandet anger vilka som har rätt till försäkringsbelopp från TGL-KL. Detta gäller grund- och barnbelopp. Begravningshjälp betalas inte ut till en person utan till dödsboet.

Grundbelopp utbetalas till någon av nedanstående förmånstagare enligt följande ordning – standardförordnande:

- Make/maka/registrerad partner
- Sambo (finns barn får sambo avstå halva grundbeloppet till barnen)
- Barn (arvsberättigat barn)

Med arvsberättigat barn avses även sådant utländskt barn som arbetstagaren med socialnämndens medgivande tagit emot i sitt hem här i landet för vård och fostran i adoptionssyfte. För att efterlevande ogift livspartner ska räknas som ersättningsberättigad sambo, ska ni ha bott ihop under minst sex månader i ett stadigvarande parförhållande med gemensamt hushåll. KPA Livförsäkring AB gör dock en bedömning i varje enskilt fall.

Särskilt förmånstagarförordnande

Om du vill att grundbeloppen ska tillfalla annan än vad som sägs under rubriken Förmånstagare, måste du anmäla ändringen skriftligen till KPA Liv. Använd den särskilda blankett för ändring av förmånstagare som kan beställas från KPA Liv. Även ordningsföljden mellan förmånstagarorna kan ändras i ett förmånstagarförordnande.

För att ett särskilt förmånstagarförordnande ska få verkan, och ersättning kunna betalas ut, måste det vid dödsfallet ändå finnas anhöriga enligt standardförordnandet.

Glöm inte att se över ditt förmånstagarförordnande ibland. Beroende på hur din familjesituation ändras, kan du behöva ändra eller återkalla det särskilda förordnandet.

Praktiska anvisningar för TGL-KL

Hur får man ersättning från TGL-KL?

För att ersättning ska kunna betalas ut, måste arbetsgivaren/tidigare arbetsgivare göra anmälan och den/de efterlevande ska också fylla i vissa uppgifter på speciella blanketter. Blanketten kan beställas hos KPA Liv eller hämtas på kpa.se.

Överklagande

Om en efterlevande inte är nöjd med beslutet om ersättning kan hon/han

begära omprövning hos KPA Liv, som då gör en ny prövning. Den som fortfarande är missnöjd med beslutet efter denna prövning kan överklaga till en särskild partssammansatt skiljenämnd. Före avgörandet i skiljenämnden prövas frågan i en partsammansatt rådgivande nämnd.

Vill du veta mer?

Ytterligare upplysningar om tjänstegrupplivförsäkringen TGL-KL kan du få genom:

- Ditt fackförbund
- Din försäkringsinformatör
- Din arbetsgivare
- KPA Liv, telefon 08-665 48 00
- kpa.se

Rätten till ersättning från TGL-KL går förlorad om anmälan inte görs inom tio år.

I pensionsavtalen AKAP-KL och KAP-KL och äldre pensionsavtal finns bestämmelser om pension till efterlevande. Kontrollera därför om ersättning även enligt dessa regler kan betalas vid dödsfall.

ÅLDERSPENSION

I Sverige omfattas de allra flesta anställda av två av varandra oberoende pensionssystem, dels det allmänna lagstadgade pensionssystemet dels en kollektivavtalad tjänstepension.

Pension enligt lag

Det svenska allmänna ålderspensionssystemet består idag av inkomstpension, premiepension, tilläggspension och garantipension. Det trädde i kraft 1999 och ersatte det tidigare systemet som byggde på folkpension och ATP.

Alla delar i det nya pensionssystemet förutom garantipensionen grundas på arbetsinkomstens storlek under hela ditt yrkesverksamma liv. Garantipensionen, som ska utgöra en slags grundpension, beror däremot på antal bostättningsår i Sverige.

Har du en arbets-/förvärvsinkomst intjänad i Sverige tillgodoräknas du årligen en så kallad *pensionsrätt*. Hur stor din pensionsrätt blir beror på storleken av din pensionsgrundande inkomst. Endast inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp (under 2021 motsvarar det i praktiken en månadsinkomst på 45 865 kr) tillgodoräknas i det allmänna pensionssystemet.

Pensionsrätten för varje år motsvaras av en sammanlagd ålderspensionsavgift på 18,5 procent av din årliga pensionsgrundande inkomst.

16 procentenheter avsätts till *inkomstpensionen* och resterande 2,5 procentenheter avsätts till den fond du själv väljer i *premiepensionen* (PPM).

Du tjänar även in pensionsrätt under tid du har små barn, studerar, fullgör plikttjänst eller har sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan.

Pensionsrätt i form av inkomstpension och premiepension tjänar du in om du är född 1938 eller senare. För att få en smidig övergång till det nya systemet ges en del av den intjänade pensionen som *tilläggspension* till dem som är födda 1938–1953. Tilläggspensionen beräknas i huvudsak enligt tidigare regler för folkpension och ATP.

Du som är född 1954 eller senare omfattas med andra ord helt av systemet med inkomstpension och premiepension.

Du som är född 1938–53 får en viss andel av din pension från det gamla systemet med folkpension och ATP s.k. tilläggspension och en del från det nya systemet, inkomstpension och premiepension.

Du som är född 1937 eller tidigare får ingen premiepension. Din pension beräknas istället helt enligt det gamla pensionssystemet.

För mer information om den allmänna pensionen – kontakta Pensionsmyndigheten, pensionsmyndigheten.se, kundtjänst 0771-776 776.

AKAP-KL, Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension och KAP-KL, KollektivAvtalad pension

AKAP-KL och KAP-KL, som trädde i kraft den 1 januari 2014 respektive den 1 januari 2006, är kollektivavtal om pensioner för anställda hos kommunal arbetsgivare. Med kommunal arbetsgivare avses kommun, region, medlem i arbetsgivarorganisationen Sobona samt annan av den av parterna tillsatta Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare.

AKAP-KL gäller för anställda som är födda 1986 eller senare. KAP-KL gäller för dem som är födda 1985 eller tidigare.

AKAP-KL och KAP-KL innehåller följande förmåner:

Avgiftsbestämd ålderspension

Från anställningsdagen, dock tidigast från 21 års ålder om du omfattas av KAP-KL, börjar arbetsgivaren att betala pensionspremier till din avgiftsbestämda ålderspension. För den som omfattas av AKAP-KL är premien 4,5 % av lönen upp till nivån 7,5 inkomstbasbelopp per år, motsvarande 42 625 kronor per månad år 2021. För den del av lönen som eventuellt överstiger denna nivå är premiens storlek 30 %. Premien är 4,5 % av hela din bruttolön om du omfattas av KAP-KL. I det sistnämnda fallet har du rätt till förmånsbestämd ålderspension för inkomstdelar över 7,5 inkomstbasbelopp som ett komplement till den avgiftsbestämda ålderspensionen, läs mer under rubriken Förmånsbestämd ålderspension.

För den avgiftsbestämda delen ska du

själv välja hos vilken förvaltare du vill placera pensionspremier och i vilken försäkringsform, traditionell försäkring eller fondförsäkring.

Uppgift om valbara försäkringsgivare finns hos pensionsvalet.se och valcentralen.se. Om du inte gör ett aktivt val placeras dina pensionspremier i en traditionell pensionsförsäkring hos KPA Pension.

Den avgiftsbestämda ålderspensionens storlek vid pensionstillfället beror på hur mycket premier som inbetalats samt på hur dessa pengar förräntats.

Förmånsbestämd ålderspension – enbart för KAP-KL

Förmånsbestämd ålderspension innebär att du får en andel av lön som överstiger viss nivå.

I KAP-KL är det du som har lön över 7,5 inkomstbasbelopp per år som tjänar in en förmånsbestämd ålderspension på lönedelar som överstiger denna gräns (42 625 kronor per månad under år 2021). För att få full pension krävs att du varit anställd i kommunal sektor och därmed tjänat in pensionsrätt under 30 år räknat från 28 års ålder upp till 65 års ålder. Om du jobbat färre år minskar den förmånsbestämda ålderspensionen proportionellt till detta.

Pensionen beräknas på ett medelvärde av dina sista årsinkomster före pension. Utifrån det beräknade medelvärdet gäller fastställda pensionsnivåer beroende på vilket år du är född.

För födda 1946 och tidigare gäller 62,5% / 31,25%. Nivån sänks sedan successivt fram till födda 1967 eller senare där nivån är 55% / 27,5%. Pensions-

nivåerna 62,5% till 55 % gäller på inkomstdelar mellan 7,5 – 20 inkomstbasbelopp per år och 31,25 % till 27,5 % gäller på inkomstdelar mellan 20 – 30 inkomstbasbelopp per år.

Livränta – enbart för KAP-KL

Om du slutar din anställning före 65 års ålder utan uttag av förmånsbestämd ålderspension omvandlas din intjänade förmånsbestämda ålderspension till en värdesäkrad s.k. livränta. Den beräknas i huvudsak på samma sätt som förmånsbestämd ålderspension.

Särskild avtalspension

I AKAP-KL och KAP-KL finns särskild avtalspension i två former:

1) Du och din arbetsgivare kan komma överens om en särskild avtalspension som innebär att du kan sluta din anställning helt eller delvis med pension. Ni måste komma överens om vad den särskilda avtalspensionen ska innehålla i form av pensionsnivå i procent, utbetalningstid, inbetalning av pensionsavgifter till ålderspensionen m.m.

Kontakta ditt fackförbund inför en överenskommelse för råd om innehållet.

2) Om du arbetar som brandman i utryckningsstyrka har du rätt att få särskild avtalspension från tidigast 58 år fram till 65 års ålder. En förutsättning är att du jobbat minst 30 år i kommunal räddningstjänst, varav minst 25 av dessa i utryckningstjänst. Innehållet i avtalspensionen är fastlagt i pensionsavtalet med bl.a. en pensionsnivå på 73,5% av pensionsunderlaget upp till 7,5 inkomstbasbelopp.

Pension/familjeskydd till efterlevande vuxen och barn

Pension till dina efterlevande betalas ut om du avlider

- under tiden du är anställd,
- inom sex månader efter att anställningen upphört,
- under tid med särskild avtalspension eller
- under tid med ersättning från AGS-KL eller får arbetsskadelivränta som samordnas med sjuk- eller aktivitetsersättning.

Rätten till efterlevandeförmån gäller också om arbetstagaren avlider under tid då hon eller han inte är anställd men då hon eller han vid fortsatt sjukdom skulle fått ersättning från AGS-KL.

Pension/familjeskydd till efterlevande vuxen betalas månatligen under fem år och till efterlevande barn tills barnet fyller 18 år eller om de studerar till 20 år.

Pension till efterlevande vuxen enligt KAP-KL betalas ut procentuellt utifrån den pensionsgrundande lönen. Familjeskydd enligt AKAP-KL betalas ut med fasta belopp med utgångspunkt i det inkomstbasbelopp som gällde vid dödsfallet.

Inför din pension

Tänk på att du måste meddela din arbetsgivare minst tre månader innan du vill gå i pension och dessutom kontakta vald/valda försäkringsgivare.

Förmånsbestämd tjänstepension betalas ut livsvarigt. Däremot kan den avgiftsbestämda delen som förvaltas av en försäkringsgivare betalas ut antingen livsvarigt eller under en begränsad tid. Tänk noga igenom tiden för uttag av den avgiftsbestämda delen. Om du tar ut den under kort tid måste du vara medveten om att det inte blir någon mer utbetalning för tiden därefter. Har du frågor som rör din pension eller vill du ha mer information om KAP-KL eller AKAP-KL – kontakta ditt fackförbund, din arbetsgivare eller din arbetsgivares pensionsadministratör som för närvarande kan vara KPA Pension eller Skandikon.
kpa.se och pensionsvalet.se
skandikon.se och valcentralen.se

Tjänstepension för anställda inom Svenska Kyrkan

Den 1 januari 2018 trädde ett nytt helt premiebestämt tjänstepensionsavtal i kraft för anställda inom Svenska Kyrkan – TPA 18. Avtalet gäller för alla anställda födda 1959 eller senare. En premie på 4,5 % avsätts på lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp och för lönedelar däröver är premien 30 %. Övergångsregler för födda 1959–1978 som var eller tidigare hade varit anställda i Svenska Kyrkan senast 2017-12-31 ger – beroende på ålder – en garanti på mellan 80-95 % förmånsbestämd pension enligt det tidigare gällande avtalet hade kunnat ge vid pensioneringstillfället. För födda 1958 eller tidigare gäller tidigare avtal – KAP-KL Svenska Kyrkan.

AVGIFTSBEFRIELSEFÖRSÄKRING FÖR AKAP-KL och KAP-KL

Försäkringen gäller för ersättningsberättigade fall som inträffat från och med den 1 januari 2014 för AKAP-KL och från och med den 1 januari 2008 för KAP-KL. Sedan 1998 finns en avgiftsbefrielseförsäkring som fortsätter gälla för tidigare inträffade försäkringsfall. Även anställda som omfattas av Svenska Kyrkans nya tjänstepensionsavtal – TPA 18 – omfattas av avgiftsbefrielseförsäkringen.

Så fungerar Avgiftsbefrielseförsäkringen

Avgiftsbefrielseförsäkringen övertar i vissa situationer arbetsgivarens betalningsansvar av pensionsavgiften för din avgiftsbestämda ålderspension enligt AKAP-KL eller KAP-KL. Pensionsavgiften kan betalas som längst till kalendermånaden innan du fyller 65 år. Om du omfattas av KAP-KL kan försäkringen betala in pensionsavgiften tidigast från 21 år.

När gäller Avgiftsbefrielseförsäkringen?

Du omfattas av försäkringen från första anställningsdagen under förutsättning att du då är arbetsför till minst 25%. Försäkringen gäller sedan under anställningstiden. Om du är borta från arbetet mer än sex månader utan lön på grund av andra orsaker än sjukdom eller ledighet för vård av barn så är den tiden inte försäkringsgrundande.

Efterskydd

Om du blir arbetslös eller om du slutar din anställning av annat skäl kan du ändå omfattas av försäkringen genom så kallat efterskydd. En av förutsättningarna är att du har kvar rätten till sjukpenninggrundande inkomst

(SGI) enligt SFB, dvs att du är anmäld till arbetsförmedlingen och står till arbetsmarknadens förfogande. Läs mer om hur du skyddar din SGI på forsakringskassan.se.

Detta efterskydd gäller under 90 dagar efter det att din anställning eller försäkringsgrundande anställningstid har upphört. Ditt efterskydd förlängs om du blir sjuk under efterskyddstiden och då får sjuklön enligt SjLL, sjukpenning, sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB.

När träder Avgiftsbefrielseförsäkringen in?

- Under tid du har sjuk- eller aktivitetsersättning och samtidigt uppbär månadsersättning från AGS-KL. Från 1 januari 2008 kan försäkringen även träda in i de fall du inte uppfyller kvalifikationstiden för månadsersättning från AGS-KL.
- Under tid du uppbär Särskild AGS-KL-förmån (läs mer på sid 10 under rubriken Särskild AGS-KL-förmån).
- Under tid du har arbetsskadelivränta från Försäkringskassan.

Detsamma gäller om din anställning upphör medan du är sjukskriven med sjukpenning eller om du insjuknar

under Avgiftsbefrielseförsäkringens efterskyddstid på 90 dagar. Om sjukskrivningen leder till sjukersättning betalas pensionsavgiften så länge som du är sjuk.

Avgiftsbefrielseförsäkringen betalar pensionsavgiften i förhållande till arbetsförmågan. Om du t.ex. arbetar heltid och får sjukersättning på 50% övertar försäkringen inbetalningarna på 50% av pensionsavgiften.

Placering av pensionsavgiften

Pensionsavgiften som betalas av Avgiftsbefrielseförsäkringen avsätts till den pensions- eller fondförsäkring som du har valt för din avgiftsbestämda ålderspension. Om du inte har gjort något aktivt val av pensionsförvaltare, placeras avgiften i en traditionell pensionsförsäkring hos KPA Pension.

Praktiska anvisningar för Avgiftsbefrielseförsäkringen

Avgiftsbefrielseförsäkringen administreras av Afa Försäkring.

Ansökan

Ansökan om ersättning från AGS-KL respektive TFA-KL fungerar samtidigt som ansökan för Avgiftsbefrielseförsäkringen.

Överklagande

Om du inte är nöjd med Afa Försäkrings beslut om ersättning kan du kontakta Afa Försäkrings skadeavdelning.

Om du därefter fortfarande är missnöjd med beslutet efter denna prövning kan du överklaga till den rådgivande nämnden för Avgiftsbefrielseförsäkringen, i vilken ingår representanter för både arbetsgivare och arbetstagarare. Nämnden kan råda Afa Försäkring att ändra sitt beslut. I sista hand kan du överklaga till en särskild skiljenämnd.

Afa Försäkring har även en särskild Klagomålsansvarig som innebär en extra möjlighet för dig att komma till tals. Till den funktionen eller personen kan du vända dig med klagomål i ett enskilt ärende när det bland annat gäller hantering av sakfrågan, handläggningstid och bemötande.

Vill du veta mer?

Ytterligare upplysningar om Avgiftsbefrielseförsäkringen kan du få genom:

- Ditt fackförbund
- Din arbetsgivare
- Afa Försäkrings kundcenter
0771-88 00 99
- KPA Pension,
telefon 020-650 500
- afaforsakring.se
- kpa.se

ARBETSLÖSHET

I Sverige finns en lagstadgad arbetslöshetsförsäkring som innehåller en grundförsäkring, som omfattar alla, och en frivillig, inkomstrelaterad försäkring för de som är medlemmar i en arbetslöshetskassa (a-kassa). Som anställd inom den kommunala sektorn omfattas du även av ett kollektivavtalat omställningsavtal (KOM-KR).

Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen

Alla som arbetar i Sverige har ett grundläggande försäkringsskydd för arbetslöshetsersättning enligt lag. Denna del av arbetslöshetsförsäkringen kallas *grundförsäkringen* och därifrån kan du få ersättning oavsett om du är medlem i en a-kassa eller inte. Om du inte är medlem i någon a-kassa vänder du dig till Alfakassan. För att kunna få ersättning från *inkomstbortfallsförsäkringen* krävs dock att du är medlem i någon av de 27 olika a-kassorna som finns idag.

För att få ersättning från grundförsäkringen måste både grundvillkoren och arbetsvillkoren vara uppfyllda och för att få ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen måste även medlemsvillkoret vara uppfyllt.

- Grundvillkoren innebär bl.a. att man ska vara arbetslös och anmäld på Arbetsförmedlingen samt vara beredd att ta lämpligt erbjudet arbete.
- Arbetsvillkoren innebär bl.a. att man ska ha arbetat en viss tid före arbetslösheten för att få rätt till ersättning.
- Medlemsvillkoret innebär att man ska ha varit medlem i en erkänd a-kassa i minst tolv månader före arbetslösheten. Det är en förutsättning för att få ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen.

Ersättning

Ersättningen beräknas dels efter den inkomst du hade i din tidigare anställning, dels efter i vilken omfattning du har jobbat. Ersättningen betalas ut under 300 dagar. Om du har barn under 18 år betalas den ut under 450 dagar. Från och med den 13 april 2020 till och med den 1 januari 2021 gäller tillfälliga regler för ersättningsbeloppen från arbetslöshetsförsäkringen.

- Vid en normalarbetstid är den högsta ersättningen från grundförsäkringen 510 kronor om dagen.
- Om du dessutom uppfyller villkoren för ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen blir den högsta totala ersättningen 1 200 kronor om dagen.

Ersättningen från försäkringen trappas av successivt:

- Dag 1–100: Högst 80 procent av en inkomst på högst 33 000 kronor i månaden, eller högst 1 200 kronor om dagen.
- Dag 101–200: Högst 80 procent av inkomsten, men den högsta dagpenningen sänks till 1 000 kronor om dagen.
- Dag 201–300: Ersättningsnivån sänks till 70 procent.
- Dag 301 (dag 451– om du har barn under 18 år) sänks ersättningsnivån till 65 procent. Ersättningen betalas då som aktivitetsstöd från Försäkringskassan.

Mer information om arbetslöshetsförsäkringen finns hos respektive a-kassa samt hos Arbetsförmedlingen.

Omställningsavtalet KOM-KR

Den 1 maj 2020 började det nya omställningsavtalet KOM-KR att gälla för anställda inom kommuner, och regioner samt inom företag och kommunalförbund som är medlemmar i arbetsgivarorganisationen Sobona. För anställda som sagts upp före den 1 maj 2020 gäller fortfarande bestämmelserna i det tidigare gällande avtalet, KOM-KL.

Kvalifikationskrav

För att kvalificera sig till stöd och ersättning enligt KOM-KR krävs följande:

- *Sedan minst ett år ska du ha haft en sammanhängande tillsvidareanställning enligt Allmänna bestämmelser (AB) med en sysselsättningsgrad på minst 40 procent.*

Kvalifikationstiden på ett års sammanhängande anställning kan uppfyllas även genom sammanläggning av tidsbegränsade anställningar i direkt anslutning till tillsvidareanställningen (högst sju kalenderdagens uppehåll) hos samma arbetsgivare.

- *Uppsägningen ska ha skett på grund av arbetsbrist.*

Med uppsägning på grund av arbetsbrist jämställs att man avgår efter överenskommelse med arbetsgivaren, under förutsättning att man ingår i en fastställd turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist.

Omställningsavtalet KOM-KR innehåller tre delar:

- *Förebyggande insatser*
- *Aktivt omställningsarbete*
- *Ekonomiska omställningsförmåner*

Förebyggande insatser

De förebyggande insatserna är till för att samtidigt förebygga arbetslöshet och bidra till att stärka kompetensförsörjningen inom sektorn. En person som på sikt riskerar arbetslöshet kan beviljas förebyggande insatser för att stärka hans eller hennes kompetens och därmed göra det möjligt att trygga den fortsatta anställningen eller ny anställning hos arbetsgivaren.

En förebyggande insats kan också användas för att utbilda personer som inte kan återgå till sin tidigare anställning på grund av sjukdom eller skada till nya arbetsuppgifter hos arbetsgivaren.

Aktivt omställningsarbete

Syftet med omställningsinsatserna är att du som uppsagd ska få stöd och hjälp i omställningen till ett nytt arbete. Insatserna ska anpassas efter vars och ens behov, förutsättningar och önskemål och därför ska en individuell handlingsplan upprättas. Aktiva insatser kan vara kartläggningssamtal, hjälp med cv-skrivning och att effektivisera ditt jobbsökande, aktiv rådgivning, stödsamtal, praktik, kortare utbildning, hjälp med att starta eget företag med mera.

Eftersom syftet är att du som uppsagd så snart som möjligt ska hitta ett nytt arbete bör omställningsinsatserna påbörjas redan under uppsägningstiden.

Ekonomiska omställningsförmåner

De ekonomiska omställningsförmånerna enligt KOM-KR för anställda i kommuner, regioner och kommunalförbund är:

– ***Lön under ledighet från arbetet för att delta i omställningsinsatser.***

Om du under uppsägningstiden är ledig för att delta i aktiva omställningsinsatser enligt den individuella handlingsplanen behåller du din lön.

– ***Särskild omställningsersättning och kompletterande omställningsersättning.***

När du deltar i aktivt omställningsarbete efter att din tidigare anställning har upphört kan du inte få arbetslöshetsersättning. Du kan då få Särskild omställningsersättning istället för arbetslöshetsersättning från a-kassan. Ersättningen betalas då rätt till ersättning från a-kassan saknas på grund av att a-kassan gör bedömningen att du inte står till arbetsmarknadens förfogande vid deltagande i de aktiva omställningsinsatser som Omställningsfonden anordnar. Ersättningen är 80 procent av den överenskomna fasta kontanta lönen enligt AB då anställningen upphörde. Ersättningen betalas under högst 60 ersättningsdagar inom en ramtid av 180 kalenderdagar (sex månader) efter det att anställningen upphörde.

– ***Kompletterande omställningsersättning.***

För den som varit anställd under minst fem år finns även möjlighet att få en

utfyllnad på arbetslöshetsersättningen som betalas ut från din a-kassa. Det är en förmån som kompletterar arbetslöshetsersättningen under högst 300 dagar inom en ramtid på 450 dagar efter att din anställning upphört. Ersättningen kompletterar den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen så att du får motsvarande 80 procent under de första 200 ersättningsdagarna och 70 procent under resterande 100 ersättningsdagar av din överenskomna fasta kontanta lön enligt AB då anställningen upphörde.

Särskilda krav för a-kasseutfyllnad

För att kunna få a-kasseutfyllnad krävs dock att du, utöver de grundläggande kvalifikationskraven för KOM-KR, även uppfyller följande krav:

- en sammanhängande anställningstid hos arbetsgivaren på minst fem år då anställningen upphör,
 - att du är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen
- och
- att du får inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning från din a-kassa.

Du ansöker själv om de ekonomiska förmånerna hos Omställningsfonden.

Särskilda regler för ekonomiska förmåner för anställda i Sobonaföretag

För anställda i Sobonaföretag är de ekonomiska omställningsförmånerna lite mer begränsade och hur mycket som betalas ut beror på Omställningsfondens ekonomiska situation.

Mer information om detta finns på Omställningsfondens hemsida, omstallningsfonden.se

Särskild ersättning till äldre arbetstagarare i kommun och region

Särskild ersättning till äldre anställda i kommun och region är en separat överenskommelse och inte en del av Omställningsavtalet KOM-KR.

Särskild ersättning till äldre anställda gäller personer som har haft en tillsvidareanställning med minst 40 procents sysselsättningsgrad under minst tio år, som sägs upp på grund av arbetsbrist och som har fyllt 61 år vid tidpunkten för uppsägningen.

Äldre uppsagda som väljer att inte stå till arbetsmarknadens förfogande när ersättningsdagarna från arbetslöshetsförsäkringen förbrukats, har rätt till ersättningen efter 300 ersättningsdagar med dagpenning från a-kassan (450 om den ersättningsberättigade har barn under 18 år).

Den särskilda ersättningen innebär ett fast belopp per månad som motsvarar 60 procent av den genomsnittliga löneförmånen tolv månader före uppsägningstidpunkten. Ersättningen minskar krona för krona med eventuell förvärvsinkomst som du har samtidigt med den särskilda ersättningen. Ersättningen betalas tills du fyller 65 år och kan kombineras med uttag av allmän pension och tjänstepension.

Du ansöker själv hos Omställningsfonden om den särskilda ersättningen till äldre arbetstagarare.

Mer information om KOM-KR finns på Omställningsfondens hemsida, omstallningsfonden.se

Egna anteckningar

Egna anteckningar

Ersättning med rätt till sjuklön enligt lag och kollektivavtal.

Lönedel över 8 prisbasbelopp	Sjuklön enligt lag 80 %	Sjuklön enligt kollektivavtal cirka 90 %	Sjuklön enligt kollektivavtal cirka 80 %	Sjuklön enligt kollektivavtal cirka 75 %	Lönedel över 7,5 prisbasbelopp
				Månadsersättning från AGS-KL 65 % / 32,5 %	
Lönedel upp till 8 prisbasbelopp	Sjuklön enligt lag 80 %	Sjuklön enl. kollektivavtal 10 %	Från Försäkringskassan: sjukpenning på normalnivå cirka 80 % av SGI	Efter ansökan sjukpenning på försättningsnivå cirka 75 % av SGI	Lönedel upp till 7,5 prisbasbelopp
			Från Försäkringskassan: sjukpenning på normalnivå cirka 80 % av SGI	Månadsersättning från AGS-KL Sjukersättning/aktivitetsersättning enligt SFB	
DAG	-14	15-90	91-360	361-365 366-	LÅNGST TILL 65 ÅR

**Från och med 1 juli 2018 höjdes inkomsttaket för sjukpenning från 7,5 till 8 prisbasbelopp. Höjningen gäller inte sjukersättning och aktivitetsersättning.*

Avtalet försäkrar beskriver de försäkringar som gäller för dig som är anställd hos kommun, region, Svenska kyrkan eller annan arbetsgivare som har kommunalt reglerade anställningsvillkor. Följande försäkringar tas upp:

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS-KL)
Avgiftsbefrielseförsäkring
Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA-KL)
Tjänstegruppplivförsäkring (TGL-KL)
Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension (AKAP-KL)
eller KollektivAvtalad Pension (KAP-KL)
Kompetens- och omställningsavtalet (KOM-KR)

Skriften som uppdateras årligen är framtagen av AkademikerAlliansen, Kommunal och Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR).

AkademikerAlliansens medlemsförbund:

Akavia

DIK-förbundet

Fysioterapeuterna

Kyrkans Akademikerförbund, KyrkA

Naturvetarna

Sjöbefälsföreningen

SRAT

Sveriges Arbetsterapeuter

Sveriges Arkitekter

Sveriges Farmaceuter

Sveriges Ingenjörer

Sveriges Psykologförbund

Sveriges Skolledarförbund

Sveriges universitetslärare och forskare, SULF

Sveriges Veterinärförbund

Tjänstetandläkarna